

החלטת ועדת החקירה הממלכתית בעניין הודעות האזהרה

החלטה

סעיף 15 לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968, מטיל על ועדת חקירה חובה להודיע למי שעלול להיפגע מן החקירה, במה הוא עלול להיפגע. וזה נוסח הסעיף:

"(א) ראתה ועדת חקירה שפלוני עלול להיפגע מן החקירה או מתוצאותיה, יודיע לו יושב ראש הוועדה במה הוא עלול להיפגע ויעמיד לרשותו, בדרך שימצא נכון, את חומר הראיות הנוגע לאותה פגיעה והנמצא בידי הוועדה או בידי מי שהוטל עליו לאסוף חומר לפי סעיף 13. נפטר אותו אדם או שמחמת סיבה אחרת לא ניתן למסור לו את ההודעה, רשאית ועדת החקירה, אם ראתה שהדבר דרוש לעשיית צדק, להחליט כי ההודעה תימסר לקרוב משפחתו כפי שתקבע הוועדה, ויושב ראש הוועדה יעמיד לרשותו את חומר הראיות כאמור.

(ב) אדם שהודע לו כאמור בסעיף קטן (א) רשאי להתייצב לפני הוועדה, אם בעצמו ואם על ידי עורך דין, להשמיע דברו ולחקור עדים, אף אם כבר העידו לפני הוועדה, ורשאית הוועדה להתיר לו להביא ראיות, והכל בעניין הפגיעה כאמור.

(ג) מי שהועמד לרשותו חומר ראיות כאמור בסעיף קטן (א) לא יפרסם דבר מתוך החומר, אלא באישור מוקדם מאת הוועדה.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (א) רשאית ועדת חקירה שלא להודיע לפלוני כאמור שם, ובלבד ששוכנעה שאין במהלך החקירה כדי לפגוע בו ושבדין וחשבון שלה לא תקבע לגביו ממצאים או מסקנות ולא תמליץ לגביו והמלצות"

במסגרת עבודת הוועדה, ניגבו עד כה כ-530 הודעות, והוגשו לה אלפי מוצגים. הוועדה עצמה שמעה עד עתה עדויות של 349 עדים. במסגרת כתב המינוי של הוועדה נכללים נושאים לא מעטים בעלי חשיבות. נושאים אלה כרוכים באירועים רבים, ובפעילותם ומעשיהם של אנשים רבים. הוועדה לא תוכל להתייחס לכל הפעולות ולכל האנשים שיש להם נגיעה לנושאים הנתונים לחקירתה. זאת, בפרט נוכח החובה שהיא רואה לעצמה להביא בפני הממשלה את מסקנותיה תוך זמן סביר. לפיכך, מבין האנשים הרבים הקשורים לאירועי אוקטובר 2000 או לגורמים להם, בחרה הוועדה לעסוק באנשים הבולטים ביותר באחריותם ובמעורבותם, באותם נושאים אליהם בכוונתה להתייחס.

יצויין עוד, כי בחלק מן העניינים לא היה ניתן, על פי חומר החקירה שבפני הוועדה, להטיל אחריות, אף לא לכאורה, על אדם מסויים. לפיכך, בקשר לעניינים אלה לא נשלחות הודעות לפי סעיף 15 לחוק. עם זאת, בשל חשיבותם, עניינים אלה ימצאו ביטוי בדין וחשבון הסופי של הוועדה.

על יסוד האמור לעיל, ועל פי חומר החקירה שנאסף על ידי הוועדה במסגרת כתב המינוי שלה, הגיעה הוועדה למסקנה כי האנשים הבאים עלולים להיפגע מן החקירה או תוצאותיה, כמפורט להלן.

1. **מר אהוד ברק**, ראש הממשלה לשעבר, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע לכלל מסקנה כי :

א. בהיותו ראש ממשלת ישראל, לא היה ער במידה הנדרשת לתהליכים המתרחשים בחברה הערבית בישראל, אשר יצרו בתקופת כהונתו חשש ממשי לפריצת מהומות בקנה מידה נרחב. מחדל זה התבטא בין היתר בכך שלא שעה לפניות והמלצות לקיים דיון כלל מערכתי בנושא, ובפועל לא קיים דיון כזה. כתוצאה מכך, גם לא נתן דעתו בצורה מספקת לצורך בהערכות הולמת של משטרת ישראל להתפרצות מהומות כאמור. בכך נמנע מלתת את דעתו במידה הנדרשת לנושא שהוא בעל חשיבות אסטרטגית למדינת ישראל, ולשלום אזרחיה.

ב. בהיותו ראש ממשלת ישראל, במהלך אירועי אוקטובר 2000, הנחה לקראת יום 2.10.00 את המשטרה להבטיח בכל האמצעים את פתיחת הצירים, תוך התייחסות מפורשת לכביש 65 (כביש ואדי עארה'), כשהוא מתעלם מן הנפגעים הרבים ואף ההרוגים אשר היה צפוי, או היה צריך להיות צפוי, כי יהיו בנסיבות העניין כתוצאה מהוראה זו, ומכך שהדבר עלול להביא לידי ליבוי המהומות. בכך אף לא איזן כראוי בין הצורך להבטיח את החוק והסדר, לבין הצורך להימנע מפגיעה בחיי אזרחים ובשלמות גופם, ואף לא נתן משקל ראוי לצורך להביא להרגעת הרוחות ולמניעת המשך האירועים.

ג. בהיותו ראש ממשלת ישראל, במהלך אירועי אוקטובר 2000, לא נתן דעתו במידה מספקת, בימים 1.10.00 ו-2.10.00, לאירועים המתרחשים בתחומי המדינה, גם לאחר שידע על חומרתם של האירועים ביום 1.10.00, על הרוג באותו יום, ועל הסלמה צפויה ביום המחרת בעקבות זאת. באותם ימים, גם לא נקט בפעולות מספיקות למניעת או הגבלת שימוש באמצעים קטלניים על ידי המשטרה, ולא עשה די להביא להרגעת הרוחות והאירועים תוך כדי התרחשותם. בכלל זה נמנע מלהיפגש עם מנהיגות ערביי ישראל עד ליום 3.10.00, חרף הערכת גורמי מודיעין שנמסרה לו לבקשתו, כי פגישה כזו, אם תתקיים בדחיפות, עשויה להביא להרגעה משמעותית באירועים.

ד. בהיותו ראש ממשלת ישראל במהלך אירועי אוקטובר 2000, נמנע מלדרוש מן המשטרה או מן הממונים על פעולתה דיווח קונקרטי, מלא ומפורט, בכל ההקדם, על אופן פעולתה של המשטרה באירועים ספציפיים בהם נהרגו אזרחים או נפגעו קשה, ועל הסיבות, בכל אירוע כזה, לתוצאה של פגיעה בחיים או בגוף. בכך לא קיים את חובתו לעשות, בכל ההקדם, להשגת מידע הדרוש לשם קבלת החלטות ומתן הנחיות מושכלות בנושא הטיפול באירועי אוקטובר 2000 ובהשלכותיהם.

ה. בהיותו ראש ממשלת ישראל, במהלך אירועי אוקטובר 2000, לא דאג לתיעוד מספיק של הערכות מצב שנערכו בראשותו בימים 30.9.00 ו-1.10.00, לרבות תיעוד מסודר, ברור ומחייב של הנחיותיו שניתנו בסיכום הערכות מצב אלה.

2. פרופ' שלמה בן עמי, חבר כנסת, השר לביטחון פנים לשעבר, עלול להיפגע אם תגיע הוועדה לכלל מסקנה כי:

א. בהיותו השר לביטחון פנים, בתקופה שלפני אירועי אוקטובר 2000, לא פעל במידה מספקת על מנת להבטיח שהמשטרה תהיה מוכנה למהומות בקנה מידה נרחב במגזר הערבי, אף שהיה ער לתהליכים שהתפתחו באותה תקופה במגזר הערבי, ואשר הגבירו את הסיכון לפריצתן של מהומות כאלה. במסגרת זו, לא גילה מעורבות מספקת בהכנות שביצעה המשטרה לאירועים מסוג זה, לא נקט ביזמה מספקת על מנת לקבל מידע על ההכנות שביצעה המשטרה לאירועים מסוג זה, ולא גילה עירנות מספקת לצורך בהכשרה מתאימה של כוחות המשטרה להתמודדות עם אירועים מסוג זה.

ב. בהיותו השר לביטחון פנים, הן בתקופה שלפני אירועי אוקטובר 2000, והן ביומים הראשונים של אירועי אוקטובר 2000, לא גילה עירנות מספקת לסיכונים הכרוכים בשימוש בכדורים מצופים גומי בפיזור הפרות סדר, ולא נקט בפעולות הנדרשות למניעת או להגבלת השימוש בתחמושת זו בסוג זה של אירועים. זאת, אף שידע, או היה צריך לדעת, את הסיכון הרב הטמון בתחמושת מסוג זה, ואת התוצאות הקשות להן עלול לגרום, ואף גרם, השימוש בה, הן בפגיעה בנפש והן בפגיעה בגוף.

ג. בהיותו השר לביטחון פנים, לא נתן דעתו במידה הנדרשת מתפקידו, בימים 1.10.00 ו-2.10.00, להיערכות המשטרה באזורים שלגביהם היה צפי לאפשרות של אירועים אלימים, ולא וידא קיומה של היערכות נאותה של המשטרה באזורים אלה.

ד. בהיותו השר לביטחון פנים, היה שותף להנחיה, שניתנה למשטרה לקראת יום 2.10.00, לפתוח את צירי התנועה בכל האמצעים, תוך התייחסות מפורשת לכביש 65 ('כביש ואדי עארה'), כשהוא מתעלם מן הנפגעים הרבים ואף ההרוגים אשר היה צפוי, או היה צריך להיות צפוי, כי יהיו בנסיבות העניין כתוצאה מהוראה זו, ומכך שהדבר עלול להביא לידי ליבוי המהומות. בכך אף לא איזן כראוי בין הצורך להבטיח את החוק והסדר, לבין הצורך להימנע מפגיעה בחיי אזרחים ובשלמות גופם, ואף לא נתן משקל ראוי לצורך להביא להרגעת הרוחות ולמניעת המשך האירועים.

ה. בהיותו השר לביטחון הפנים בתקופת אירועי אוקטובר 2000, לא פעל בתקיפות ונחרצות מספיקים בפיקוח על פעולת המשטרה, כמתחייב מתפקידו ומחומרת האירועים. בכלל זה, נמנע מלדרוש מן המשטרה או מן הממונים על פעולתה דיווח קונקרטי, מלא ומפורט, בכל ההקדם, על אופן פעולתה של המשטרה באירועים ספציפיים בהם נהרגו אזרחים או נפגעו קשה, ועל הסיבות, בכל אירוע כזה, לתוצאה של פגיעה בחיים או בגוף. בכך לא קיים את חובתו לעשות, בכל ההקדם,

להשגת המידע הדרוש לשם קבלת החלטות ומתן הנחיות מושכלות בנושא הטיפול באירועי אוקטובר 2000 ובהשלכותיהם.

3. **שיח' ראיד סלאח**, ראש העיר אום אל-פחם לשעבר, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע לכלל מסקנה כי:

א. בהיותו ראש הפלג הצפוני של התנועה האיסלאמית, ראש עיריית אום אל-פחם ואיש ציבור, היה אחראי, בתקופה שלפני אירועי אוקטובר 2000, לרבות בשנים 1998 – 2000, להעברת מסרים חוזרים ונשנים של עידוד השימוש באלימות ואיום באלימות כדרך להשגת מטרות של המיגזר הערבי במדינת ישראל. מסרים אלה התייחסו גם למטרה אשר הוגדרה כשחרור מסגד אל אקצא. בנוסף, ערך אסיפות המוניות והפעיל שיטות תעמולה מתלהמות לעורר אווירה ציבורית משולהבת סביב נושא רגיש זה. בכל האמור לעיל, תרם תרומה ממשית לשילהוב הרוחות ולהתפרצות האלימה ורחבת ההיקף שהתרחשה במגזר הערבי בתחילת חודש אוקטובר 2000.

ב. בהיותו ראש הפלג הצפוני של התנועה האיסלאמית, ראש עיריית אום אל-פחם ואיש ציבור, היה אחראי, בתקופה לפני אירועי אוקטובר 2000, לרבות בשנים 1998 – 2000, להעברת מסרים השוללים את עצם הלגיטימיות של קיומה של מדינת ישראל ומציגים את המדינה כאוייב. בכך תרם תרומה ממשית לשילהוב האווירה ולהתפרצות האלימה ורחבת ההיקף שהתרחשה במגזר הערבי בחודש אוקטובר 2000.

ג. בהיותו ראש הפלג הצפוני של התנועה האיסלאמית, ראש עיריית אום אל-פחם ואיש ציבור, היה אחראי, עובר לאירועי אוקטובר 2000, להעברת מסרים בדבר קיומו של טבח מתוכנן, כביכול, במסגד אל אקצא ביום 29.9.00. בכך תרם תרומה ממשית לשילהוב האווירה ולהתפרצות האלימה ורחבת ההיקף שהתרחשה במגזר הערבי בחודש אוקטובר 2000. כן היה אחראי לדברים אשר שיבחו את התפרצות האלימות הקשה והנרחבת שאירעה במגזר הערבי בתחילת חודש אוקטובר 2000, עוד בטרם הסתיימו האירועים.

4. **ד"ר עזמי בשארה**, חבר כנסת, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע לכלל מסקנה כי:

בהיותו ראש מפלגת בל"ד, חבר כנסת ואיש ציבור, היה אחראי, בתקופה שלפני אירועי אוקטובר 2000, ובעיקר בשנים 1998 – 2000, ובמהלך אירועי אוקטובר 2000, להעברת מסרים של תמיכה באלימות כדרך להשגת מטרות של המגזר הערבי בישראל, ובכך תרם תרומה ממשית לשילהוב האווירה ולהחרפת האלימות שהתרחשה במגזר הערבי בתחילת אוקטובר 2000.

5. **מר עבדל מאלכ דהאמשה**, חבר כנסת, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע לכלל מסקנה כי:

בהיותו חבר כנסת, ראש מפלגת רע"מ ואיש ציבור, היה אחראי, בתקופה שלפני אירועי אוקטובר 2000, ובעיקר בשנים 1998 – 2000, ובמהלך אירועי אוקטובר, להעברת מסרים של תמיכה באלימות כדרך להשגת מטרות של המגזר הערבי בישראל, ובכך תרם תרומה ממשית לשילהוב האווירה ולהחרפת האלימות שהתרחשה במגזר הערבי בתחילת אוקטובר 2000.

6. מר יהודה וילק, לשעבר המפקח הכללי של משטרת ישראל, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע לכלל מסקנה כי:

א. בהיותו המפקח הכללי של משטרת ישראל, לא דאג לפני אירועי אוקטובר 2000 לצייד את המשטרה באמצעים מן הסוג ובכמות הנדרשים לצורך התמודדות עם אירועים של הפרות סדר חמורות, בכלל זה, כמות מספיקה של גז מדמיע המשמש לפיזור הפגנות. בכך גרם שכדורים מצופים בגומי, על הסיכון הרב הכרוך בשימוש בהם, היו האמצעי הזמין העיקרי שבידי המשטרה לצורך פיזור הפרות סדר. כמו כן לא דאג לוויסות נכון בין חלקי המדינה השונים של אמצעים לפיזור הפרות סדר שהיו בידי המשטרה, בין היתר בכך שלא היקצה אמצעים בכמות מספקת למחוז הצפוני של המשטרה, לצורך התמודדות עם אירועים חמורים צפויים. בנוסף, לא דאג באותה תקופה להכנה מספקת של המשטרה, באימונים מתאימים, לאירועים של הפרות סדר חמורות, אף שצפה, או היה עליו לצפות, אירועים כאלה במגזר הערבי.

ב. בהיותו המפקח הכללי של משטרת ישראל, לא פעל כהלכה לקראת יום 1.10.00 ובמהלכו בכך שחרף אירועים קשים על הר הבית ביום 29.9.00, בהם היו הרוגים, וחרף אירועי אלימות קשים שאירעו בשטחי יהודה ושומרון ורצועת עזה בימים 29.9.00 ו-30.9.00, ואף שצפה אפשרות של אירועים אלימים בקרב ערביי ישראל ביום 1.10.00, לא הורה על היערכות מתאימה של המשטרה ביום 1.10.00 בהתאם לאפשרות זו, בעיקר בצפון המדינה.

ג. בהיותו המפקח הכללי של משטרת ישראל, בתקופה שקדמה לאירועי אוקטובר 2000, לא יזם בדיקה של השלכות ותוצאות השימוש בכדורים מצופים גומי, ושל ההנחיות לשימוש בכדורים אלה, אף שידע על תוצאות חמורות, לרבות קטלניות, של השימוש בכדורים מצופים גומי. באותה תקופה, לא פעל די הצורך במסגרת תפקידו בפיתוח של אמצעים לא קטלניים לפיזור הפרות סדר, ובהכנסת אמצעים כאלה לשימוש המשטרה.

ד. בהיותו המפקח הכללי של משטרת ישראל בתקופת אירועי אוקטובר 2000, לא קיים ולא דאג לקיום פיקוח ובקרה נאותים על השימוש בכדורים מצופים גומי, ואיפשר שימוש רחב-היקף בכדורים כאלה באירועים. זאת, בניגוד להנחיית הדרג המדיני שניתנה ביום 21.9.00 שלא להשתמש בתחמושת זו באירועים שבהם משתתפים ערביי ישראל, ועל אף שהיה מודע לסכנות החמורות ולעתים הקטלניות הטמונות בשימוש בכדורים מצופים גומי. בנוסף לכך, לא הינחה את כוחות המשטרה במידה מספקת לעשות שימוש באמצעים לא קטלניים שברשותה לפיזור הפרות סדר.

ה. בהיותו המפקח הכללי של משטרת ישראל בתקופה הרלוונטית, לא יישם ולא דאג ליישם את הלקחים שהופקו מאירועים שהתרחשו בספטמבר 1998 באום אל-פחם, לעניין שימוש יתר בכדורים מצופים גומי, לעניין שליטה על כוחות בהפרות סדר, ולעניין הכשרה מתאימה של כוחות המטפלים בהפרות סדר.

ו. בהיותו המפקח הכללי של משטרת ישראל, לא פעל כהלכה לקראת יום 2.10.00 ובמהלך אותו יום, בכך שאף כי צפה בפועל, או שהיה עליו לצפות, הסלמה נוספת באירועים הקשים אשר אירעו

במגזר הערבי ביום 1.10.00, לא הורה על היערכות מספקת של המשטרה לקדם את פני האירועים, ובפרט במחוז הצפוני של המשטרה. בתוך כך, לא הורה על הזרמה מספקת, בכמות ובאיכות, של כוחות משטרה לאותו מחוז.

ז. בהיותו המפקח הכללי של משטרת ישראל, הורה על שימוש בכל האמצעים לצורך פתיחת צירי תנועה לקראת יום 2.10.00 ובמהלכו, ובמיוחד כביש מספר 65 (כביש ואדי עארה'), בלא שנתן דעתו במידה מספקת לאיזון הנדרש בין הצורך בהחזרת הסדר על כנו לבין הצורך למנוע נפגעים בגוף ובנפש עקב פעילות המשטרה, ובלא שנתן משקל ראוי לצורך להביא להרגעת הרוחות ולמניעת המשך האירועים.

ח. בהיותו המפקח הכללי של משטרת ישראל, לא הגיב על המקרים הראשונים שבהם נהרגו אזרחים באירועי אוקטובר 2000, ביעילות ובתקיפות הדרושות על מנת למנוע פגיעות נוספות בנפש ובגוף, ובכלל זה לא נתן הנחיות מתאימות שמטרתן למנוע פגיעות כאמור, ובכך אף להביא להרגעת הרוחות.

ט. בהיותו המפקח הכללי של משטרת ישראל, לא דאג, בהקדם האפשרי, לקיומם של תחקירים מסודרים של אירועי אוקטובר 2000, לרבות לקיום הוראה שלו לקיים תחקירים כאלה, ובדגש על אירועים בהם היו עימותים שגררו שימוש בירי חי או בירי כדורים מצופים בגומי, וכן אירועים שבהם היו נפגעים.

י. בהיותו המפקח הכללי של משטרת ישראל, לא דאג לתיעוד מספק של פעילות המשטרה ואנשיה באירועים השונים בהם נטלו חלק באירועי אוקטובר 2000. בכלל זה לא הינחה ולא וידא שכל אחד מאנשי המשטרה שהשתתפו באירועים יערוך, במועד המוקדם ביותר האפשרי, דו"ח מפורט על פעולותיו, ועל פעולות כוחות המשטרה בהן נטל חלק. גם במחדל זה נמנע מיישום אחד מלקחי אירועי ספטמבר 1998 באום אל-פחם.

יא. בהיותו המפקח הכללי של משטרת ישראל, היה מודע, לכל המאוחר ביום 10.10.00, לירי של אש חיה על ידי צלפים באירועי אוקטובר 2000, ולא פעל כהלכה במסגרת תפקידו כמפורט להלן: (א) לא גילה את העובדות הנוגעות לכך לדרג המדיני; (ב) לא נקט בכל פעולה על מנת להבטיח כי יוסקו המסקנות הנורמטיביות והפרסונליות הנדרשות מן השימוש בצלפים באירועים; (ג) במסגרת תהליך הפקת לקחים שנערך לאחר אירועי אוקטובר 2000, הביע, בהתנהגותו, הסכמה בדיעבד לשימוש בצלפים כאמצעי הרתעה.

7. **מר אלכסנדר (אליק) רון**, ניצב במשטרת ישראל, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע לכלל מסקנה כי:

א. בהיותו מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל, בתקופה שלפני פרוץ אירועי אוקטובר 2000, תרם, בדברים ובמעשים, ליחסים עכורים, ואף לנתק, בינו לבין מנהיגות הציבור הערבי במחוז הצפון. בכך היקשה על מילוי תפקידיו ותפקידי כוח המשטרה הנתון לפיקודו במחוז רגיש זה.

במהלך אירועי אוקטובר 2000, אף היקשה הדבר על יכולתו לקיים הידברות עם מנהיגים אלה, על מנת להביא לרגיעה באירועים.

ב. בהיותו מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל, בתקופה שלפני פרוץ אירועי אוקטובר 2000, לא הכין כראוי את משטרת המחוז הנתונה לפיקודו למהומות בקנה מידה נרחב אשר עלולות לפרוץ בתחום המחוז. בכלל זה לא ביצע הנחיות להכין תכנית מגרה אשר תקדם פני אפשרות כזו, ולא דאג ליישום לקחי מהומות שהיו באום אל-פחם בספטמבר 1998, לרבות לעניין שימוש יתר בכדורים מצופים גומי ולעניין שליטה על כוחות בהפרות סדר.

ג. בהיותו מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל, לא דאג להיערכות מספקת של כוחות משטרה בתחומי המחוז לקראת יום 1.10.00 ובמהלכו, אף שצפה, או היה צריך לצפות, אפשרות לאירועים של הפרות סדר ביום 1.10.00.

ד. בהיותו מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל, בימים 1.10.00 ו-2.10.00 לא נתן דעתו במידה מספקת לצורך לקבל מידע עדכני, מלא ומפורט ככל הניתן בנסיבות העניין, על הקורה במחוז הנתון לאחריותו. בגדר זה, נמנע מהפעלת חפ"ק נייד בצמוד אליו, כמתחייב מן הנוהל משטרתי המחייב זאת. כתוצאה מכל אלה, נפגעה יכולתו לנהל את פעילות המשטרה באירועים הרבים שהתרחשו בתחומי המחוז.

ה. בהיותו מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל, לא הגיב על המקרים הראשונים שבהם נהרגו אזרחים באירועי אוקטובר 2000, ביעילות ובתקיפות הדרושות על מנת למנוע פגיעות נוספות בנפש ובגוף, ובכלל זה לא נתן הנחיות מתאימות שמטרתן למנוע פגיעות כאמור, ובכך אף להביא להרגעת הרוחות.

ו. בהיותו מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל, לא נתן דעתו במידה מספקת, ביום 2.10.00, לצורך להזרים כוחות משטרה בהיקף ובאיכות מספיקים לגזרת משגב, אף שבעבר הקרוב והרחוק היו אירועים קשים בתחום גזרה זו, ואף שהיה מודע, או היה צריך להיות מודע, לאפשרות, בסבירות גבוהה, כי אירועים כאלה עלולים להתרחש באותה גזרה.

ז. בהיותו מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל, היה אחראי להפעלה של ירי צלפים באש חיה במסגרת העימותים הקשים בין כוחות המשטרה עליהם פיקד, לבין מתפרעים, ביום 2.10.00 באום אל-פחם. ירי זה בוצע בלא שהייתה לכך הצדקה, תוך פגיעה בשבעה אנשים לפחות, ובאחד המקרים אף נגרם מותו של אדם. בגדר זה, הורה ופיקד אישית על ירי צלפים לעבר מידי אבנים, ללא הצדקה, ובניגוד להוראות המחייבות במשטרה בנוגע לשימוש בירי באש חיה. לבד מכך שעצם הירי נעשה ללא הצדקה, ראויים להדגשה המעשים והמחדלים הבאים: (א) לא היה צידוק למתכונת הירי, בו ירו שלושה צלפים בעת ובעונה אחת, בכל ירי לעבר מיידה אבנים; (ב) הירי נעשה תוך שימוש בכדורים בקוטר גדול; (ג) מנסיבות העניין בכללותן עולה כי ירי הצלפים בוצע למטרות הרתעה ופיזור הפרות הסדר, בניגוד להוראות המשטרה; (ד) לפני ביצוע ירי הצלפים, לא ניתנה אזהרה לאזרחים שהשתתפו במהומות על הכוונה לעשות שימוש בירי חי, בניגוד לנהלי המשטרה ובניגוד למתחייב מן הצורך להימנע ככל האפשר מיצירת סיכון מיותר לחיים ולבריאות;

ה) לאחר ביצוע ירי הצלפים נמנע מלדאוג לתיעוד כלשהו של ירי הצלפים או של תוצאותיו, אף שתיעוד כאמור התבקש מנסיבות העניין ומנוהלי המשטרה; (ו) לאחר ביצוע ירי הצלפים לא דיווח עליו, למפקח הכללי של משטרת ישראל לשר לבטחון פנים ובהערכת מצב בראשות ראש הממשלה ביום 2.10.00 בערב, וזאת אף שדיווח כאמור התבקש מנסיבות העניין ומנוהלי המשטרה.

ח. בהיותו מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל, הורה על שימוש בצלפים, או התיר את השימוש בהם, כנגד מידיי אבנים בנצרת ביום 2.10.00, ללא הצדקה, ובניגוד להוראות המחייבות במשטרה בנוגע לשימוש בירי באש חיה. כתוצאה מירי זה, נפגעו שלושה אנשים. הוא לא דאג לברר, לאחר מעשה, את תוצאות הנחייתו לשימוש בירי כזה, ולאחר מכן אף נמנע מלדאוג לתיעוד כלשהו של הוראתו על שימוש בצלפים בנצרת.

ט. בהיותו מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל בתקופת אירועי אוקטובר 2000, לא הורה ולא דאג כי בפיזור הפרות הסדר תינתן עדיפות לשימוש באמצעים שפגיעתם בגוף ובנפש פחותה. כמו כן, לא קיים, בתקופת אירועי אוקטובר 2000, פיקוח ובקרה נאותים על השימוש בכדורים מצופים גומי באירועים בתחום המחוז, ואיפשר שימוש רחב היקף בכדורים מצופים גומי באירועים, בלא שהייתה לכך הצדקה. זאת, אף שהיה מודע, או היה צריך להיות מודע, לסכנות החמורות, לרבות הסכנות לגרימת מוות, הטמונות בכדורים המצופים גומי.

י. בהיותו מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל בתקופת אירועי אוקטובר 2000, לא דאג לביצועם, בהקדם האפשרי, של תחקירים מסודרים של האירועים בתחומי המחוז, בעיקר של אירועים שבהם היו עימותים שגררו שימוש בירי באש חיה או בירי כדורים מצופים בגומי, וכן אירועים שבהם היו נפגעים. בתוך כך, לא מילא הנחיה של המפקח ל"דאוג לקיום תחקירים כאמור.

יא. בהיותו מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל בתקופת אירועי אוקטובר 2000, לא דאג לתיעוד מספק של פעילות המשטרה ואנשיה באירועים השונים שבהם נטלו חלק במהלך אירועי אוקטובר 2000. בכלל זה לא הינחה ולא וידא שכל אחד מן השוטרים שהשתתפו באירועים יערוך, במועד המוקדם ביותר האפשרי, דו"ח מפורט על פעולותיו ועל פעולות כוחות המשטרה בהן נטל חלק. במחדל זה אף נמנע מיישום אחד מלקחי אירועי ספטמבר 1998 באום אל-פחם.

8. **מר משה ולדמן**, תת ניצב במשטרת ישראל, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע לכלל מסקנה כי:

א. בהיותו מפקד מרחב עמקים של משטרת ישראל, היה אחראי, במסגרת עימותים בנצרת ביום 2.10.00, להפעלה של ירי צלפים באש חיה, ללא הצדקה ובניגוד לנהלים ולהנחיות המשטרה. בגדר זה: (א) נתן לצלפים הנחיות לפתיחה באש חיה בלא שהייתה לכך הצדקה, ובניגוד להנחיות ולהוראות המחייבות במשטרה; (ב) הורה ואישר פרטנית, בשלושה מקרים, ירי הצלפים באש חיה, לעבר מידיי אבנים, בלא הצדקה; (ג) לא קיים פיקוח מספיק על הירי ועל ביצועו; (ד) היה אחראי לירי צלפים באש חיה, אשר מנסיבות העניין בכללותן עולה כי בוצע למטרות הרתעה ופיזור הפרות סדר; (ה) נמנע מלדאוג לתיעוד כלשהו של ירי הצלפים או של תוצאותיו, או מדיווח על ירי

הצלפים, לרבות למפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל, וזאת אף שתיעוד ודיווח כאמור התבקשו מנסיבות העניין ומנוהלי המשטרה.

ב. בהיותו מפקד מרחב עמקים של משטרת ישראל בתקופת אירועי אוקטובר 2000, לא קיים פיקוח ובקרה נאותים על השימוש בכדורים מצופים גומי באירועים בתחום המרחב, ואיפשר שימוש רחב היקף בכדורים מצופים גומי באירועים, בלא שהייתה לכך הצדקה. זאת, אף שהיה מודע לסכנות החמורות, לרבות הסכנה לגרימת מוות, הצפויות משימוש בהם.

ג. בהיותו מפקד מרחב עמקים של משטרת ישראל בתקופת אירועי אוקטובר 2000, לא הורה ולא דאג כי בפיזור הפרות הסדר תינתן עדיפות לשימוש באמצעים שפגיעתם בגוף ובנפש פחותה.

ד. בהיותו מפקד מרחב עמקים של משטרת ישראל, ביום 8.10.00, פיקד על כוח המשטרה באירוע באזור צומת הקניון בנצרת, בו נורו למוות שני אזרחים ונפצעו רבים, חמישה מהם מאש חיה, ככל הנראה כתוצאה מירי המשטרה. באירוע זה, נתן פקודת אש לכוח, או התיר ירי כאמור, ללא הצדקה, ובניגוד להוראות ולנהלים המחייבים במשטרה. לאחר האירוע, נמנע מעריכת תחקיר מסודר של האירוע, בניגוד להוראות ולנהלים המחייבים במשטרה, ובניגוד למתחייב בנסיבות העניין. בהמשך לכך, ליווה באופן צמוד את חקירתו של האירוע שהתרחש בצומת הקניון ביום 8.10.00, ואף הינחה את החוקרים, הכפופים לו פיקודית, וזאת תוך ניגוד עניינים אישי, בהיותו מעורב אישית באירוע האמור כמפקד כוחות המשטרה במקום.

ה. בהיותו מפקד מרחב עמקים של משטרת ישראל בתקופת אירועי אוקטובר 2000, לא דאג, בהקדם האפשרי, לקיומם של תחקירים מסודרים של האירועים בתחומי המרחב, ובמיוחד של אירועים בהם היה שימוש בירי חי או בירי כדורים מצופים בגומי, וכן אירועים שבהם היו נפגעים. בתוך כך, לא מילא הנחיה שקיבל ממפקד המשטרה ביום 8.10.00 לערוך תחקירים כאמור.

ו. בהיותו מפקד מרחב עמקים של משטרת ישראל בתקופת אירועי אוקטובר 2000, לא דאג לתיעוד מספק, לרבות תיעוד בכתב, של פעילות המשטרה ואנשיה באירועים השונים שבהם נטלו חלק. בכלל זה לא הינחה ולא וידא שכל אחד מן השוטרים שהשתתפו באירועים יערוך, במועד המוקדם ביותר האפשרי, דו"ח מפורט על פעולותיו, ועל פעולות כוחות המשטרה בהן נטל חלק.

9. **מר בנצי סאו**, תת ניצב במשטרת ישראל, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע לכלל מסקנה כי:

א. בהיותו מפקד מג"ב צפון במשטרת ישראל, ובהיותו מפקד גזרת ואדי עארה בעת אירועי אוקטובר 2000, ניהל ביום 1.10.00 בצומת אום אל-פחם שעל כביש 65 (כביש ואדי עארה) עימות ממושך, שארך שעות, מול אזרחים שהשתתפו במהומות. זאת ללא שהייתה לכך הצדקה בנסיבות המקרה, ובניגוד למדיניות המחוז כפי שגובשה באותו בוקר, לסגור צירים שבהם יהיו מהומות. בעימות שנוצר כתוצאה מן הפעילות שעליה הורה ופיקד, נהרגו שני אזרחים, ונפצעו רבים.

ב. בהיותו מפקד מג"ב צפון במשטרת ישראל, ובהיותו מפקד גזרת ואדי עארה בעת אירועי אוקטובר 2000, ביום 1.10.00, פעל ללא הצדקה, ובניגוד למדיניות והנחיות פיקוד המחוז שלא

להיכנס ליישובים ערביים בעת ההפגנות, ושלח כוח שוטרים לתוך אום אל-פחם כדי לתפוס בניין המכונה "הבית האדום". שוטרי הכוח ניהלו סביב הבית עימות שארך מספר שעות עם אזרחים שהשתתפו במהומות. במהלך אותו עימות נורו כמויות גדולות של כדורים מצופים גומי, ואף אש חיה. כתוצאה מכך, נהרגו שני אזרחים, ונפצעו רבים.

ג. בהיותו מפקד מג"ב צפון במשטרת ישראל, ובהיותו מפקד גיזרת ואדי עארה בעת אירועי אוקטובר 2000, ביום 2.10.00, בשעות הצהריים, היה אחראי, או שותף לאחריות, להפעלה בלתי מוצדקת של ירי צלפים באש חיה כלפי מידיי אבנים בצומת אום אל-פחם. לבד מכך שעצם הירי נעשה ללא הצדקה, וגרם לפגיעה בגוף למספר בני אדם, ראויים להדגשה המעשים והמחדלים הבאים: (א) לא היה צידוק למתכונת הירי, בו ירו שלושה צלפים בעת ובעונה אחת לעבר כל מיידה אבנים; (ב) הירי נעשה תוך שימוש בכדורים בקוטר גדול; (ג) מנסיבות העניין בכללותן עולה כי ירי הצלפים בוצע למטרות הרתעה ופיזור הפרות סדר, בניגוד להוראות המשטרה וללא הצדקה; (ד) לפני ביצוע ירי הצלפים, לא ניתנה אזהרה לאזרחים שהשתתפו במהומות על הכוונה לעשות שימוש בירי חי, בניגוד לנוהלי המשטרה, ובניגוד למתחייב מן הצורך להימנע ככל האפשר מיצירת סיכון מיותר לחיים ולבריאות.

10. **מר ירון מאיר**, סגן ניצב במשטרת ישראל, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע למסקנה, כי:

בהיותו קצין אג"מ של מרחב גליל במשטרת ישראל, וכן מפקד גיזרת משגב ביום 2.10.00, לא מילא את תפקידו כנדרש בהיבטים הבאים:

לא דאג, ביום 2.10.00, לכך שכוח משטרתי יוצב באזור התעשייה תירודיון, וזאת בניגוד לפקודות ולהוראות החלות לעניין זה, ובניגוד לנדרש בנסיבות העניין. בתוך כך, גם לא עשה שימוש נכון בכוחות המשטרה אשר עמדו לרשותו באותו יום, ונמנע מלהקצות כוחות אלה בהתאם לנדרש בנסיבות העניין. במחדלים אלה, יצר סיכון להסלמה באירועים באזור התעשייה תירודיון עקב העדרו של כוח משטרתי, סיכון אשר התממש כאשר באירוע שהתרחש במקום באותו יום, נהרגו שני אזרחים ונפצעו אזרחים נוספים.

11. **מר שמואל מרמלשטיין**, סגן ניצב במשטרת ישראל, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע למסקנה, כי:

בהיותו מפקד בפועל של תחנת נצרת של משטרת ישראל, ביום 3.10.00, היה אחראי להצבת ולירי צלפים בנצרת בניגוד להוראות ולנהלים, בהיבטים אלה: (א) היה אחראי, בהיותו מפקד תחנה, להחלטה על הצבת הצלפים ותדרוכם, אף שעל פי הנהלים וההוראות הדרג המוסמך לעשות כן הוא דרג של מפקד מרחב לפחות. (ב) נתן לצלפים אישור מראש לירות על פי הנחיות כלליות שנתן להם, בלא שדאג להנחותם כי כל ירי וירי יאושר מראש על ידו. בפועל, בוצע הירי ללא אישור

מראש כזה. (ג) נתן לצלפים הנחיות לירות אש חיה גם במצבים שאינם מצבים של סכנת חיים, בניגוד לנהלים ולהוראות של המשטרה בנוגע לפתיחה באש חיה. (ד) לא דאג לקבל דיווח מסודר בזמן אמת על כל ירי וירי, ואף לא עם סיום הירי באותו יום, ורק בדיעבד קיבל דיווח על ירי הצלפים באותו יום.

12. **מר גיא רייף**, רב פקד במשטרת ישראל, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע לכלל מסקנה כי :

בהיותו מפקד תחנת משגב של משטרת ישראל, בעת אירועי אוקטובר 2000, לא פעל כפי שניתן לצפות שיפעל מפקד בדרגתו ובתפקידו. בגדר זה : (א) נהג, באורח חוזר ונשנה, להגיע לזירות של אירועי הפרות סדר לבדו או בלוויית שוטר בודד, בלא שיש עימו אמצעים הולמים, בין בכוח אדם ובין באמצעים לפיזור הפגנות, לצורך התמודדות עם האירועים הנדונים. הדברים אמורים ביום 1.10.00 באירוע שהיה בצומת מסלחית, וביום 2.10.00 באירועים שהיו באזור צומת לוטם ובסמוך לאזור התעשייה תירודיון. בכך, לא הפעיל את שיקול הדעת המצופה ממפקד בתפקידו ובדרגתו, ויצר סיכון בלתי סביר להסלמה באירועים אלה, סיכון אשר התממש בכך שבכל אחד מן האירועים עשה שימוש בירי של אש חיה. (ב) ביום 2.10.00, באזור התעשייה תירודיון, נקלע למצב אותו היה יכול למנוע, בו הוא מתעמת עם עשרות צעירים הזורקים אבנים. באותו אירוע, עשה שימוש, בין היתר, באש חיה לכיוון אותם צעירים, ללא הצדקה, ובכך גרם למותם של שני אזרחים ולפציעתם של אזרחים נוספים. (ג) ביום 3.10.00, במהלך הפרת סדר שהתרחשה בכפר מנדא, עשה ללא הצדקה שימוש בירי של אש חיה, בניגוד להוראות ולנוהלי המשטרה.

13. **מר נ.י.**, רס"ר במשטרת ישראל, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע לכלל מסקנה כי :

בהיותו שוטר ביחידה משטרתית מיוחדת (ימ"מ), בשעות הערב ביום 2.10.00 בנצרת, עמד בראש צוות של שוטרים של היחידה, אשר עשה שימוש בירי חי ללא הצדקה, ובניגוד להוראות המחייבות הנוגעות לכך, כמפורט להלן : (א) ביצע בעצמו ירי חי, ללא הצדקה, לכיוון אדם לאחר שזה זרק בקבוק תבערה, אף שהלה לא סיכן אותו, או שוטרים אחרים בכוח שפעל באותו ערב ובאותו מקום. (ב) בשלב מאוחר יותר של הפעילות באותו ערב, לא דאג לכך שהכוח שעמד בראשו יהיה מזוהה בבירור ככוח משטרה, ובכך יצר סיכון, שהתממש, לכך שהכוח לא יזוהה ככזה על ידי אזרחים העוברים במקום. בהמשך לכך, היה הראשון לירות, ללא הצדקה, באירוע בו ירו שלושה מאנשי הימ"מ אש חיה לעבר מכונית שנסעה ברחוב המכונה רחוב הבנקים בנצרת. כתוצאה מן הירי נפגעה קשות אשה, אשר נסעה במכונית.

14. **מר מורשד ראשד**, עלול להיפגע אם הוועדה תגיע לכלל מסקנה כי :

בהיותו שוטר משמר הגבול, בעת מילוי תפקידו באירוע שהתרחש בכפר ג'ת ביום 1.10.00, ירה כדורים מצופים גומי מטווח קצר של כ-15 מטר, לכיוון פלג גופם העליון של התושבים אליהם כיוון, וזאת ללא הצדקה ובניגוד להוראות המחייבות בדבר טווחי הביטחון לירי כדורים מצופים גומי, ובדבר החובה לירות

כדורי גומי לכיוון הרגליים בלבד, ותוך יצירת סיכון לפגיעה חמורה ואף קטלנית. ירי זה גרם לפגיעה בראשו של אזרח, ולמותו יום לאחר מכן.

ניתנה היום, ט"ו אדר תשס"ב,

ה-27 לחודש פברואר, שנת 2002.

יו"ר הוועדה חברי